

Η ΦΕΝΑΚΗ ΤΗΣ ΕΙΔΩΛΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ Η ΤΡΑΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΤΩΤΙΚΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

- ***Η διαχρονική και επικαιροποιημένη διδασκαλία του Θεοφόρου Πατρός Αγίου Αθανασίου «Κατά των ειδώλων» και η αναίρεση της ειδωλολατρίας***

Στον «μεταπτωτικό» κόσμο της υλιστικής ευδαιμονίας ή μάλλον της θεοποιημένης ύλης και της απολυτοποιήσεως των αισθήσεων κυριαρχεί η δύναμη των ειδώλων και της ειδωλοποιημένης ζωής, η οποία γεννά και την τραγικότητα του πτωτικού ανθρώπου. Ο υψιπέτης Θεολόγος Άγιος Αθανάσιος, όπως γράφει ο κορυφαίος Πανεπιστημιακός Πατρολόγος Παναγιώτης Κ. Χρήστου, απορρίπτει την μυθολογία και τον πολυθεϊσμό, αλλά δεν παρουσιάζει δυσμένεια έναντι της φιλοσοφίας. Ακολουθώντας απορρίπτει και τις ανώτερες μορφές φυσικής θρησκείας και πανθεϊσμού προβάλλοντας το «υπερβατικόν και το προσωπικόν του Θεού». Η αληθινή θεογνωσία, σύμφωνα με την διδασκαλία του Μεγάλου Αθανασίου, ορμάται από την λογική και αθάνατη ψυχή του ανθρώπου. Η αξία και η φύση της ψυχής μαρτυρείται διά της ορθής εκτιμήσεως της νοητής ικανότητας του ανθρώπου, ο οποίος έχει φθαρτό σώμα και παρά ταύτα, περιφρονώντας τα παρόντα και γήινα, φαντάζεται και ποθεί τα αιώνια, που δεν ανήκουν στην κατηγορία των υλικών αντικειμένων αλλά σε διάφορη τάξη πραγμάτων. Φυσικά ο άνθρωπος δεν είναι δυνατόν να σκεφθεί τα αιώνια όταν είναι προσηλωμένος στο σώμα, αλλά με τον «εμφιλόσοφο νου» και την αθάνατη ψυχή του, που είναι συγγενής τους.

Στην «μεταπτωτική οντολογία» της κτίσεως και του ανθρώπου καθίσταται δυστυχώς αναπόφευκτο κάθε εποχή στο διάβα των αιώνων και του ιστορικού γίνεσθαι της ανθρωπότητας να έχει τα «είδωλά» της, τα οποία η ασθενική και ρέπουσα προς την ύλη ανθρώπινη φύση «εγείρει και θεοποιεί». Η κακή χρήση του «αντεξουσίου» από τον μεταπτωτικό άνθρωπο έχει ως οντολογική συνέπεια την απομάκρυνση από τον άκτιστο Θεό και την προσήλωση στα κτίσματα, τα φθαρτά δημιουργήματα του ακτίστου δημιουργού.

Ο Ιερός Πατήρ αναφέρει χαρακτηριστικά: «...ενώ το σώμα έχει οφθαλμούς για να βλέπει την κτίση και διά της Παναρμονίου τάξεως και ακριβείας που υπάρχει σε αυτήν να γνωρίζει τον δημιουργό· ενώ έχει ακοή για να ακούει τα θεία λόγια και τους νόμους του Θεού· ενώ έχει χέρια για να εγείρει τα απαραίτητα και να τα υψώνει ως προσευχή προς τον Θεό, εν τούτοις η ψυχή επειδή απεμακρύνθη από την θεώρηση των καλών και από την κίνηση μέσω αυτών, στο εξής αποπλανάται και κινείται προς τα αντίθετα. Έπειτα βλέποντας την εξουσία της και κάνοντας κατάχρηση αυτής, εσκέφθη ότι δύναται να κινεί τα μέλη του σώματος και προς τα αντίθετα... Ο τολμητίας άνθρωπος όμως δεν έθεσε ως σκοπό το χρήσιμο και το κατάλληλο, αλλά αυτό που μπορεί, και άρχισε να πράττει τα αντίθετα...»

Μερικοί λοιπόν από τους ειδωλολάτρες, επειδή εξετροχιάσθησαν από την οδό και επειδή δεν εγνώρισαν τον Χριστό, απεφάνθησαν ότι το κακό έχει υπόσταση και αυθυπαρξία. Αυτοί σφάλουν στα εξής δύο: ή καθαιρούν τον Δημιουργό από το αξίωμα να είναι ο ποιητής των όντων –διότι δεν θα ήταν Κύριος των όντων, εάν, σύμφωνα με την γνώμη τους, το κακό υπάρχει μόνο του και έχει ουσία- ή εάν τον

αναγνωρίζουν ως ποιητή των όντων, κατ' ανάγκην θα δεχθούν ότι είναι και του κακού... Οι δε αιρετικοί που εξέπεσαν από την διδασκαλία της Εκκλησίας και εναυάγησαν ως προς την πίστη λένουν και αυτοί ως παράφρονες, ότι το κακό έχει υπόσταση. Κατασκευάζουν για τον εαυτό τους έναν άλλον Θεό εκτός από τον αληθινό, τον Πατέρα του Χριστού, και αυτόν αδημιούργητο, ποιητή του κακού και αρχηγό κάθε κακίας και δημιουργό του κόσμου...

Έτσι λοιπόν έγινε και διεμορφώθη η εφεύρεση και επινόηση της κακίας εξ αρχής από τους ανθρώπους. Ήδη είναι ανάγκη να πούμε πως κατέπεσαν και στην παραφροσύνη των ειδώλων για να γνωρίζεις ότι η εφεύρεση των ειδώλων δεν έγινε καθόλου από κάτι καλό αλλά από την κακία. Αυτό δε το οποίο έχει κακή αρχή σε καμία περίπτωση δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί καλό διότι ολόκληρο είναι κακό...

Επομένως προηγείται η κακία ως αιτία της ειδωλολατρίας. Αφού λοιπόν οι άνθρωποι έμαθαν να εφευρίσκουν σε βάρος τους την ανύπαρκτη κακία, κατά τον ίδιο τρόπο έπλασαν για τους εαυτούς τους και τους ανύπαρκτους Θεούς. Εάν ένας βυθισθεί στον βυθό, δεν βλέπει πλέον το φως, ούτε όσα φαίνονται μέσα στο φως, διότι οι οφθαλμοί του είναι εστραμμένοι προς τα κάτω και διότι περιβάλλεται από ύδωρ. Και επειδή αντιλαμβάνεται μόνον αυτά που ευρίσκονται στον βυθό, νομίζει ότι τίποτε περισσότερο από αυτά δεν υπάρχει, αλλ' ότι αυτά που βλέπει αυτός είναι τα σπουδαιότερα όλων.

Έτσι και στην παλαιά εποχή οι παράφρονες άνθρωποι, βυθισθέντες στις επιθυμίες και φαντασίες των σαρκικών και λησμονήσαντες την έννοια και την αντίληψη περί του Θεού, με θαμπό το λογικό ή μάλλον χωρίς καθόλου λογικό, αυτά τα οποία φαίνονταν, τα ανετύπωσαν ως Θεούς, λατρεύοντας «την κτίσιν παρά τον κτίσαντα» (Ρω. 1,25) και θεοποιούντες τα δημιουργήματα μάλλον παρά τον δημιουργό και Δεσπότη Θεό που τα εδημιούργησε. Και όπως εκείνοι που βυθίζονται στον βυθό όσο κατεβαίνουν προς τα κάτω, τόσο περισσότερο επιδιώκουν τα σκοτεινότερα και βαθύτερα μέρη, έτσι έπαθε και το γένος των ανθρώπων. Διότι δεν εκράτησαν μόνο την ειδωλολατρία, ούτε έμειναν σε εκείνα από τα οποία είχαν αρχίσει. Αλλά όσο εχρόνιζαν στα πρώτα, τόσο περισσότερο εφεύρισκαν νεώτερες δεισιδαιμονίες. Και επειδή δεν εχόρταιναν από τα πρώτα, εναπέθεταν στους ώμους τους πάλι και άλλα κακά, προοδεύοντας στα αισχρότερα και επεκτείνοντας περισσότερο την ασέβειά τους... Πώς λοιπόν δεν θα θεωρηθούν από όλους άθεοι αυτοί οι οποίοι και από την Θεία Γραφή κατηγορούνται ως ασεβείς; Ή πώς δεν είναι άθλιοι αυτοί οι οποίοι ολοφάνερα αποδεικνύονται να λατρεύουν τα άψυχα αντί της αληθείας; Και ποια ελπίδα μπορούν να έχουν ή πώς θα μπορούσαν να τύχουν συγνώμης αυτοί οι οποίοι έχουν εμπιστοσύνη στα μη λογικά και ακίνητα, τα οποία λατρεύουν αντί του αληθινού Θεού...

Ευλόγως βεβαίως το παθαίνουν αυτό. Διότι, αφού εξέπεσαν από την γνώση του ενός Θεού, κατάντησαν να εκπέσουν σε πολλές και διάφορες δοξασίες. Και αφού απεστράφησαν τον αληθή Λόγο του Πατρός, τον Σωτήρα πάντων Χριστό, ευλόγως περιπλανάται η διάνοιά τους σε πολλά. Και όπως εκείνοι που αποστρέφονται τον ήλιο και ευρίσκονται σε τόπους σκοτεινούς, περιπλανώνται σε πολλές οδούς που δεν έχουν διέξοδο, και δεν βλέπουν μεν αυτούς που συναντούν, φαντάζονται δε ως παρόντες άλλους ανύπαρκτους, και ενώ κοιτάζουν, δεν βλέπουν. Κατά τον ίδιο τρόπο και εκείνοι που απεστράφησαν τον Θεό και εσκοτίσθη η ψυχή τους, έχουν τον νου περιπλανώμενο και βλέπουν εμπρός τους ανύπαρκτα σαν μεθυσμένοι και τυφλοί...

Ήδη δε μερικοί κατάντησαν σε τόση ασέβεια και παραφροσύνη, ώστε ακόμη και ανθρώπους με την ίδια παράσταση και μορφή να κατακρεουργούν και προσφέρουν θυσία στους ψευδοθεούς τους. Και δεν βλέπουν οι κακοδαίμονες ότι τα σφραγιαζόμενα θύματα είναι τα πρότυπα, συμφώνως προς τα οποία

κατασκευάσθησαν οι Θεοί που κατασκευάζουν και προσκυνούν και στους οποίους προσφέρουν θυσία τους ανθρώπους...

Εξ αιτίας αυτών λοιπόν έφθασαν τόσα πολλά κακά στους ανθρώπους, διότι βλέποντας ότι οι δαιμονικοί Θεοί τους ευχαριστιούνται με αυτά, αμέσως και οι ίδιοι μιμήθηκαν τους Θεούς τους με όμοια παραπτώματα, θεωρώντας ιδιαίτερο κατόρθωμα να μιμούνται, όπως νόμιζαν, τα ανώτερα. Εξ αυτού οι άνθρωποι κατέπεσαν σε ανθρωποκτονίες και παιδοκτονίες και σε όλες τις ασέλγειες...

Άραγε αξίζει να θεωρούνται άνθρωποι αυτοί οι οποίοι τους λατρεύουν, και να ελεηνολογούνται ως μάλλον ανόητοι από τα άλογα ζώα και περισσότερο αναισθητοι από τα άψυχα; Διότι αν ελογάριαζαν το λογικό της ψυχής τους, δεν θα είχαν καταπέσει όλοι τελείως, ούτε θα αρνούσαν τον Πατέρα του Χριστού, τον Θεό... Αρκεί να φωνάξει η κτίση προς αυτούς και να δείξει τον ποιητή και δημιουργό της Θεό, αυτόν ο οποίος είναι Βασιλεύς δικός της και του παντός, τον Πατέρα του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, τον οποίο αποστρέφονται με αυτοί που νομίζουν ότι είναι σοφοί, αλλά προσκυνούν και θεοποιούν την κτίση που έπλασε αυτός, αν και η ίδια προσκυνεί και παραδέχεται ως Κύριο αυτόν που εκείνοι προς τιμήν της αρνούνται...

Όσα ελέχθησαν προηγουμένως, απεδείχθη ότι δεν είναι τίποτε άλλο παρά πλάνη στην ζωή, η δε οδός της αληθείας έχει σκοπό να μας οδηγήσει στον πράγματι αληθινό Θεό. Για να την γνωρίσουμε και να την κατανοήσουμε δεν χρειάζεται τίποτε άλλο παρά ο εαυτός μας... Λέγομε λοιπόν ότι καθώς αρνήθηκαν τον Θεό και λατρεύουν άψυχα, έτσι και επειδή επίστευσαν ότι δεν έχουν λογική ψυχή, απ' αυτό επιτιμώνται ως παράφρονες και καταριθμούνται μεταξύ των αλόγων. Διά τούτο είναι άξιοι ελέους και καθοδηγήσεως διότι ως άψυχοι λατρεύουν τα άψυχα... Διότι όπως ακριβώς απέστρεψαν την διάνοιά τους από τον Θεό και έπλασαν ανύπαρκτους Θεούς, έτσι μπορούν να ανέβουν με το νου της ψυχής και να επιστρέψουν πάλι προς τον Θεό.

Ο Θεός λοιπόν είναι αγαθός και φιλόανθρωπος και φροντίζει για τις ψυχές τις οποίες έπλασε. Επειδή όμως είναι εκ φύσεως αόρατος και ακατάληπτος, διότι ευρίσκεται επέκεινα παντός δημιουργήματος, και γι' αυτό το ανθρώπινο γένος δεν θα επιτύχανε να τον γνωρίσει, καθ' όσον τα μεν πλάσματα έγιναν εκ του μηδενός, αυτός δε είναι αδημιούργητος, γι' αυτό ακριβώς ο Θεός διεκόσμησε την κτίση δια του Λόγου του, ώστε επειδή εκ φύσεως είναι αόρατος, να είναι δυνατό ν' αναγνωρισθεί από τους ανθρώπους έστω και από τα έργα. Διότι πολλές φορές αναγνωρίζουμε την ύπαρξη του τεχνίτου από το έργο του αν και δεν τον βλέπουμε... Έτσι, από την τάξη του κόσμου πρέπει να αντιλαμβανόμεθα τον δημιουργό και πλάστη αυτού Θεό, αν και δεν τον βλέπουμε με τα μάτια του σώματος...

Επειδή λοιπόν δεν υπάρχει αταξία στο σύμπαν αλλά τάξη, δεν υπάρχει αμετρία αλλά συμμετρία, και ούτε ακοσμία αλλά κόσμος και μάλιστα παναρμόνιος τάξη στον κόσμο, είναι ανάγκη να σκεφθούμε και να εννοήσουμε τον Δεσπότη που τα σενεκέντρωσε και τα συνένωσε αυτά και τα έκαμε να συμφωνούν. Διότι αν και δεν τον βλέπουμε με τα μάτια, εν τούτοις από την τάξη και την συμφωνία των αντιθέτων είναι δυνατόν να εννοήσουμε τον άρχοντα και κοσμήτορα και Βασιλέα τους... Και μάλιστα ένα Θεό και όχι πολλούς. Και αυτή η τάξη της διακοσμήσεως και η αρμονική ομόνοια των πάντων αποδεικνύει όχι πολλούς αλλ' ένα τον άρχοντα και ηγεμόνα αυτής, τον Λόγο. Διότι, εάν ήταν πολλοί οι άρχοντες της κτίσεως, δεν θα διατηρούνταν αυτή η τάξη του σύμπαντος, αλλά θα ήταν όλα άτακτα εξ αιτίας των πολλών αρχόντων... Και όπως κατηγορούμε την πολυθεΐα ότι είναι αθεΐα, έτσι κατ' ανάγκη και η πολυαρχία είναι αναρχία... Ενώ λοιπόν αυτά έχουν έτσι, και δεν υπάρχει τίποτα έξω από Αυτόν, αλλά και ο ουρανός και η γη και όλα όσα ευρίσκονται εντός αυτών εξαρτώνται από αυτόν, εν τούτοις άνθρωποι παράφρονες,

εγκαταλείψαντες την γνώση και την ευσέβεια προς αυτόν, εξετίμησαν τα ανύπαρκτα περισσότερο από τα υπάρχοντα και θεοποίησαν τα μη όντα αντί του πράγματι όντος Θεού, λατρεύοντες «τη κτίσει παρά τον κτίσαντα» (Ρω. 1,25), και καταντήσαντες σε ανοησία και δυσέβεια. Διότι αυτό ομοιάζει σαν να θαυμάζει κανείς τα έργα περισσότερο από τον τεχνίτη ή να εκπλήσσεται από τα έργα που υπάρχουν σε μια πόλη και να περιφρονεί τον δημιουργό τους. Ακόμη είναι σαν να επαινεί κανείς το μουσικό όργανο, αλλά να αθετεί αυτόν που εδημιούργησε την σύνθεση και την αρμονία. Τρελοί και τυφλοί με μάτια πολύ χαλασμένα.

Διότι με ποιο άλλο τρόπο θα μπορούσαν να γνωρίσουν την οικοδομή ή το πλοίο ή την λύρα, εάν δεν το εναυπηγούσε ο ναυπηγός, εάν δεν το οικοδομούσε ο αρχιτέκτων και δεν το συνέθετε ο μουσικός; Όπως λοιπόν αυτός που τα σκέπτεται αυτά είναι παράφρων και έχει υπερβεί κάθε παραφροσύνη, έτσι μου φαίνεται ότι δεν έχουν υγιή νου αυτοί που δεν παραδέχονται τον Θεό και δεν λατρεύουν τον Λόγο του, τον Σωτήρα πάντων, τον Κύριο ημών Ιησού Χριστό διά του οποίου ο Πατήρ διαρρυθμίζει και συγκρατεί τα πάντα και προνοεί δι' όλα. Σ' Αυτόν έχοντας πίστη και θεοσέβεια, ω φιλόχριστε, να χαίρεσαι και να ελπίζεις δυνατά, διότι καρπός της εις Αυτόν Πίστεως και ευσεβείας είναι η αθανασία και η Βασιλεία των Ουρανών, μόνον εφ' όσον η ψυχή κοσμεείται με την εκτέλεση των νόμων του. Διότι όπως δι' εκείνους που ζουν συμφώνως προς τον νόμο του το έπαθλο είναι η αιώνια ζωή, έτσι εκείνους που βαδίζουν την αντίθετη προς την αρετή οδό, τους περιμένει μεγάλη αισχύνη και ασυγχώρητος κίνδυνος κατά την ημέρα της κρίσεως, διότι ενώ εγνώρισαν την οδό της αληθείας, έπραξαν τα αντίθετα εκείνων που γνώρισαν».